

דף הרחבות – אכילת בשר וחלב על אותו השולחן

ביאור שיטת הרמב"ם בגזרה

ערוך השולחן יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן פח סעיף ד

אמנם לענין דבר גדול השמיעונו רבותינו בזה וני"מ לדינא כאשר יתבאר בס"ד דהנה במשנה ראשונה דכל הבשר שנינו דכל מין בשר אסור להעלות עם הגבינה על השלחן ובוזה פלפלו בגמ' כמו שכתבנו אך אח"כ שנינו משנה אחרת העוף עולה עם הגבינה על השלחן ואינו נאכל דברי ב"ש ובי"ה אומרים לא עולה ולא נאכל ולא ידענו איזה חידוש יש במשנה זו ואמת שרבותינו בעלי התוס' כתבו שם דזהו כמו שאומר שדבר זה מחלוקת ב"ש ובי"ה וב"ש במקום ב"ה אינה משנה ולכן לא נחשב זה כסתם ואח"כ מחלוקת דאין הלכה כסתם ע"ש ויראה לי דהרמב"ם אינו מפרש כן דא"כ הו"ל להשי"ס לפרש כן כמו שמצינו בכמה מקומות שפירש השי"ס כעין זה אלא ודאי דבמשנה זו יש חידוש אחר:

סעיף ה

והיינו דמשנה ראשונה שכללה כל מיני בשר ביחד שפיר פירש השי"ס דגזרו שלא יבא לידי איסור דאורייתא ובלא זה לא היו גוזרין אבל במשנה זו באו ב"ה לומר דגם בעוף בלבד אסרו ולא מטעם בשר בהמה ושיעלה באילפס אלא שחכמים הרחיקו זה מפני הרגל עבירה אף שהוא איסור קל דרבנן דמפני שהוא דבר תמידי ומצוי הרחיקו מהרגל עבירה אף בדבר קל ולפי"ז נ"מ לדינא והיינו שאפילו תבשיל של בשר בלבד אסור להעלותו עם תבשיל של חלב בלבד דממשנה ראשונה לא שמענו רק בשר ממש וגבינה ממש אבל כיון דבי"ה חששו לבלי להתרגל לעבירה אפילו עבירה קלה ולכן כל שם בשר ושם חלב אסור:

אכילה על שולחן אחד עם איסורים נוספים

שיורי ברכה יורה דעה סימן פח

ג. אסור להעלותו על השלחן וכו'. כתב הריטב"א בחידושיו לע"ז דף ס"ז מהשי"ס, דבשר בחלב מפני שהוא התר בהתר ולא בדילי אינשי מיניה החמירו בו חכמים יותר משאר איסורין, וכשם שאסרו להעלות בשר וגבינה על השלחן וכן החמירו בריחא וכו'. ע"ש. ומוכח דבשאר איסורים שרי להעלותן על השלחן. וכ"כ הר"ן פרק גיד הנשה (לב ב) בשמעתא דריחא, דחומרא החמירו בבשר בחלב יותר משאר איסורין דמשום דלא בדילי אינשי, שכל אחד התר בפני עצמו החמירו יותר משאר איסורים, כמו שהחמירו בו שלא להעלותו עם בשר על השלחן, משא"כ בשאר איסורים שאם אוכל עם הכותי על השלחן מעלה עליו יין נסך ושאר איסורין. עכ"ל.

חמותי ראיתי או"ר יוצא מפורש מפי כהן גדול הגאון הרב ש"ך (ס"ק ב) דמיייתי דברי הר"ן הנזכרים, וכתב וז"ל, מיהו ממ"ש הרא"ש בפירושו לנדריים סוף דף מ"א, גבי המודר הנאה מחבירו אוכל עמו על השלחן, לא חיישינן שיאכל עמו, דכיון שהדירו מסתמא שונאים זה את זה טפי מב' אכסנאים וכו', משמע דאף בשאר איסורין דינא הכי. וי"ל דנדריים כיון שאינו אסור אלא מצד נדרו חשיב כבשר וחלב שכל אחד התר בפ"ע, אבל בשאר איסורים מודה הרא"ש. עכ"ל. וכונת הרב ש"ך נראה דכל שנדר ואסר עצמו בדבר אחד הי"ל כבשר וחלב, מחמת כי הדבר מצד עצמו מותר ואיהו ניהו דנדר לאסור איסר על נפשו. וכן תפסו בדעת הרב ש"ך הרב מנחת יעקב כלל ע"ז ס"ק כ"א, והרב פרי חדש (ס"ק א), בפשיטות. ע"ש. ואחזה אנכי להרב תגורת שמואל דהפליא על הרב מנחת יעקב, דאין כונת הרב ש"ך אלא במודר הנאה, דכל חד בדידיה שרי, והוי ממש כבשר בחלב ועדיף, אבל הנודר ממין אחד הו"ל כשאר איסורין ושרי. עיין בדבריו באורך.

ועמו הסליחה דודאי כונת הרב ש"ך כדתרגמוה רבנן, דבכל נודר קאמר אפילו נדר לאסור עצמו במין אחד, מעלנא לית ליה על שלחנו, חדא דהכי מוכח מדקדוק דברי הרב ש"ך שכתב דנדריים כיון שאינו אסור אלא מצד נדרו, והוה ליה למימר דשאני מודר הנאה, ומדנקט דנדריים כיון שאינו אסור אלא מצד נדרו, מוכח דבכל נדר שהוא אסור על עצמו דינא הוא דאסור, כיון דדבר זה מותר גמור מן הדין. ותו דהא אמרינן לך אמרין נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב, וכ"ש להעלותו על השלחן, וכמ"ש הרב פרי חדש, וכן נראה מדברי הרב שפתי דעת שהבין כן בדברי השי"ס. ע"ש.

והנה הרב ש"ך מסיק דמודה הר"ן בלחם אסור דצריך הרחקה טפי ואין להעלותו על השלחן, כי על הלחם יחיה האדם, ותלמודו בידו דאמרינן ריש כל הבשר דף ק"ד ריש ע"ב, חלת ח"ל דאי לאו דהיא דרבנן גזרינן העלאה אטו אכילה, אע"ג דאסירא בפני עצמה, אלא דבלחם שייך למגזר טפי, ואסור להעלות לחם איסור על השלחן. והביאו הרב כנה"ג לעיל ריש סימן כ"ט. וכן הסכים הרב פרי"ח.

ואני בעניי מצאתי להרמב"ן בחידושי ע"ז הנדפסים מחדש על דף ס"ו ע"ב מהש"ס (דף מ"ה מהספר), שכתב וז"ל, ועוד שגזרו בבשר בחלב יותר משאר איסורין מפני שמקלין בו ולא פרשי אינשי מיניה הואיל וכל אחד התר בפני עצמו, אבל שאר איסורין בדילי אינשי מינייהו, והרי כמה גדרים גדרו בבשר וחלב שאינו עולה על שלחן אחד משא"כ בשאר איסורים. ואעפ"י ששנינו בחלת ח"ל נאכלת עם הזר על השלחן, הא חלת הארץ אסור, התם נמי משום דהתרא הוא לכהן, וישראל בשל כהן אתי למטעי, ולא מצינו כן בשאר איסורים אפילו בשל תורה, שאם אוכל עם העכו"ם על השלחן מעלה עליו יין נסך ושאר אסורין, ואין ישראל נמנע מלאכול עמו. עכ"ל. הראת לדעת דהאי מילתא דהריטב"א והר"ן, דבר זה רבינו הגדול אמרו הרמב"ן ז"ל. ומאריה דשמעתתא גופה נרגש מההיא דחלת האור שנתקשה הרב ש"ך, איהו מותיב לה ואיהו מפרק לה. ולפי דבריו אין לחלק בין לחם אחר כדמסיק הרב ש"ך ונמשכו אחריו הרב כנה"ג והרב פרי"ח. ובענין זה עמדתו בדברי האחרונים במה שכתבו הכא בד"ן זה ובמה שכתבו בא"ח סימן ת"ס בד"ן חמץ והיה לי משא ומתן בדבריהם, אדהכי והכי אתא א"ד ופסיק ולפי שעתא טירדא קסתי הוסג אחר.

ואחר זמן בא לידי ספר תורת יקותיאל, וראיתי להרב נ"ר שכוון בדעתו הרחבה לדברי הרמב"ן בההיא דחלת האור, ומסיק דאין חילוק בין לחם למידי אחרוני, הפך הרב ש"ך. ולא יכולתי לעמוד בדבריו הדק היטב. ועיין מ"ש הרמב"ן במלחמות פרק כיצד צולין (יט א) בכלל השגותיו על הרז"ה בספר המאור. ע"ש. ודוק.

האם ריבוי יושבים מועיל להתיר אכילת בשר וחלב על אותו השולחן

שו"ת משאת בנימין סימן קיב

וה"ה נמי בענין אשתו נדה וכתב הטור סימן קצ"ה ודוקא בימים הראשונים שהיה להם שלחנות קטנים כל אחד לבד על שלחנו אבל האידנא שרגילין רבים לאכול על שלחן אחד מותר ובלבד שיעשו שום היכר כגון שיפריש לו מפה לבד או יתן שום דבר בינתיים להיכר כגון קנקן או ככר וכיוצא בו אלמא אפי" גבי איסור חמור דנדה שהיא בכרת ובכמה דברים החמירו חז"ל על אשתו נדה המביאים לידי קירוב הדעת כמ"ש הטור בסימן הנזכר ואפילו הכי התירו לאכול על שלחן אחד על ידי הפסק כל דהוא כגון מפה או ככר או קנקן וכיוצא בזה דבהפסק מעט ליכא חיבה וקירוב הדעת והוא הדין נמי לענין בשר בחלב שהוא איסורא דאורייתא קי"ל בי אכסנאין המכירין זה את זה שאסורין לאכול על שלחן אחד זה בשר וזה חלב ואפי"ה בהפסק מפה וכיוצא בזה שרי כמ"ש הטור בסימן פ"ח ואפילו לכתחילה נמי שרי וקי"ו בענין יבם ויבמה דיועיל הפסק מעט דבהיתר אכלו יחד ואפילו לכתחילה שרינן להו לאכול יחד ואיך נאמר דאפי" בדיעבד חיישינן לגייסות במקום שיש הפסק דאין לך הפסק גדול מזה שכל בני הבית אוכלין עם היבם והיבמה

הדיון של המשאת בנימין הוא על משפחה החיה יחד, גם האחים הנשואים, ואחד האחים הנשואים מת ללא בנים, ואחיו הרווק חלץ לאשתו, והשאלה היא עד כמה צריך להרחיק ביניהם, בגלל שדעתם קרובה. והוא אומר שאם הקלנו בבשר בחלב לאכול יחד ע"י היכר, ודאי שכאן יכולים לאכול יחד אם אחרים סועדים עמם.

מכאן למד הפתחי תשובה שרצה להקל שניים יאכלו, זה בשר וזה חלב, על אותו השולחן, אם אחרים אוכלים עמם.

ברם הראייה קשה – באיש ואישה, ברור שהם מתביישים להתקרב זל"ז כשאחרים נמצאים. אך בבשר וחלב אין את אותו סוג הבושה, ומי אמר לאחרים שישמרו עליהם שלא יתקרבו? וגם המשאת בנימין רק אומר שאפשר לסמוך על היכר של אכילה יחד בנידה וביבמה, כמו שהיכרים מועילים בבשר בחלב, אך לא אמר במפורש שהיכר זה יועיל בבשר בחלב.